

Ligija Purinaša

INSPIRĀCIJAS FAKTORI ČENČU JEZUPA ROMĀNĀ „PĪTERS VYLĀNS”

Raksta mērķis ir atklāt Čenču Jezupa (īstajā vārdā Jezupa Kindzuļa) inspirācijas faktoros, kas ļautu labāk izprast romāna „Pīters Vylāns” autora dzīves gājumu un pasaules redzējumu, ņemot vērā to, ka informācijas par J. Kindzuli ir gaužām maz. Ir izmantotas divas pētnieciskās metodes: biogrāfiskā un daiļrades psiholoģijas. Lielākoties J. Kindzuļa inspirācijas faktori ir ārpusliterārie, un tie ir saistīti ar viņa uzkrāto dzīves pieredzi (sociālie un politiskie laikmeta notikumi, izglītība un sabiedriskās aktivitātes, privātā dzīve). Savukārt literārie un kultūras inspirācijas faktori ir atklājami, raksturojot viņa etnisko un reliģisko piederību, to sinkrētisms un Eiropas kultūras pieredze.

Atslēgas vārdi: Jezups Kindzuļš, Pīters Vylāns, inspirācijas faktori, pozitīvisma virziens daiļliteratūrā.

FACTORS OF INSPIRATION IN ČENČU JEZUPS’ NOVEL “PĪTERS VYLĀNS”

Čenču Jezups or Dzērkste (real name Jezups Kindzuļš, 1888–1941?) was a Latvian public figure, agronomist, publicist and writer. Date of his death is unknown – he was arrested in February 1941 by NKVD (People’s Commissariat for Internal Affairs), but after that there is no information about his further life. He participated in the Latvian Awakening movement at the beginning of 20th century. Later J. Kindzuļš was one of the organizers of the Latvian congress (1917) in Rēzekne and a member of Constitutional Assembly of Latvia (1920–1922). He was an editor of such periodicals as “Latgalīts” (1921), “Latgolas Zemkūpis” (1924–1935), “Latgolas lauksaimņiks” (calendar, 1924–1935). He wrote his novel “Pīters Vylāns” between 1935 and 1941. It was first published in Daugavpils in 1943 by writer and publisher Vladislavs Luocis. Later it was published again in Germany in 1967.

Čenču Jezups’ novel “Pīters Vylāns” was analysed by Miķelis Bukšs, Ilona Salceviča, Oskars Seiksts. The mentioned papers reveal the meaning of Latvian self-confidence, which is disclosed in “Pīters Vylāns”, but unfortunately the author of this novel seems to be forgotten. Therefore the aim of this research is to “decode” factors of inspiration in Čenču Jezups’ novel “Pīters Vylāns” to gain more information about author’s life and his value system.

Inspiration is always connected with writer’s life experience. Furthermore, the writer creates his own world. Vladislavs Luocis wrote that J. Kindzuļš planned to write

<http://dx.doi.org/10.17770/latg2016.8.2237>

a trilogy (*Lōcis* 1965: 26), but because of Latvia's occupation by the Soviet Union this intention was not fulfilled. Factors of inspiration are divided into two groups: literary and non-literary (*Lukaševičs* 2007: 5). Non-literary factors of inspiration are those connected with J. Kindzuļs' life (social and political events, education and public activities, private life). Literary and cultural factors of inspiration refer to his interests and Latgalian self-identification.

Novel "Pīters Vylāns" was written during the authoritarian regime of Kārlis Ulmanis (1934–1940) and deals with peasants' life during the Russian Revolution of 1905 (1905–1907) in Latgale. The problems of Latgalian identity (to be russified or polonized, quest for identity as a possibility) are dealt with by means of such characters as Vera Semjonova, Stefa, Meikuls Stumbris and Buks. It may be that the characters Pīters Vylāns and Ontons Sleižs are the two sides of J. Kindzuļs' alter ego. His life experience until World War I is revealed in *Pīters Vylāns*, but after 1920 – in *Ontons Sleižs*. J. Kindzuļs may have studied either agronomy or law in Petersburg (after 1907). He took part in Latgalian Musical society and later he worked in the editorial office of newspaper "Dryva" (1908–1912). J. Kindzuļs was involved in the First World War and after that he worked in Rēzekne Commerce School (1919). After 1922 he started farming in his household "Pelēķi" in Laucesa rural municipality and was busy with issues of agronomy in Latgale.

J. Kindzuļs' private life is revealed in two women characters: Elvira and Stefa. Kindzuļs himself had three wives: unknown (married before 1919), Hortenzija Kindzule (*Dardedze*, married about 1921), Jadviga Kindzule (*Kondrāte*, married before 1933). J. Kindzuļs became a widower twice. He had two sons: Česlavs (from his first marriage) and Andrivs Jēkabs (from the second marriage). The third child was a daughter, but he and his wife Jadviga lost her because she died of an illness when she was 3.

Because of lack of information about J. Kindzuļs, there is no possibility to find out his interests. The only way to get more information about J. Kindzuļs is to research his novel "Pīters Vylāns". From the novel we know that for J. Kindzuļs there are three groups of literary and cultural factors of inspiration. Firstly, it is Latgalian self-confidence, which appears in the use of Roman Catholic elements such as rites, prayers and honour songs for God. Secondly, it is syncretism of Christian faith and paganism, which is presented as rewriting of folksongs by hand and "vakariešona" or evening gathering. Thirdly, it is European culture, because it is clear that J. Kindzuļs knew, for example, such writers as Goethe, Dostoevsky, Tolstoy, classical music (F. F. Chopin) and architecture.

The amount of information about J. Kindzuļs must be enriched and research must be continued. Novel "Pīters Vylāns" was written after 1935 and it is autobiographical. Such characters as Pīters Vylāns and Ontons Sleižs reflect the personality of J. Kindzuļs, but Elvira and Stefa reveal some traits of his wives Hortenzija and Jadviga. J. Kindzuļs glorifies values which became significant after 1934: land and farming, peasants and unity. He describes the Latvians of Latgale

during the Russian Revolution of 1905 (1905–1907), but at the same time he criticizes the tendency to be latvianized. The same attitude he has to russification. He accepts the ideological course of Kārlis Ulmanis policy and this ideological position of J. Kindzuļs is manifested as a form of rebellion.

Keywords: Jezups Kindzuļs, Pīters Vylāns, factors of inspiration, positivism in literature.

Čenču Jezups (īstajā vārdā Jezups (arī Jāzepts) Kindzuļs, 1888¹–1941?) ir viens no mazpazīstamākajiem un noslēpumainākajiem latgaliešu sabiedriskajiem darbiniekiem, kas ir bijis agronoms, latgaliešu publicists un rakstnieks. Savas dzīves laikā viņš ir bijis ļoti daudzpusīgs – piedalījies gan latgaliešu sabiedriskās un kultūras dzīves organizēšanā Pēterburgā, gan arī bijis laikraksta „Drywa” redakcijas sastāvā (1908–1912), darbojies 1917. gada Latgales kongresa organizēšanas komitejā un vēlāk, Latvijas Republikas laikā, arī bijis politiski aktīvs. Darbojies Latgales Zemnieku partijā, vēlāk – arī Latgales Demokrātiskajā apvienībā (pēc: Jākobsons, Ščerbinskis 2006: 76). Rakstniecībā viņš ir pazīstams ar diviem pseidonīmiem – Dzērkste un Čenču Jezups. Viņa nozīmīgākais devums latgaliešu literatūrā ir par autobiogrāfisko romānu uzskatītais „Pīters Vylāns”, kas pirmoreiz publicēts 1943. gadā Daugavpilī, atkārtoti – 1967. gadā trimdā. Tiek uzskatīts, ka rakstnieks gājis bojā 1941. gadā.

Kas īsti noticis ar J. Kindzuli 1941. gadā nav skaidrs. V. Seiles izdevumā publicētie dokumenti atklāj, ka J. Kindzuļa īpašās pazīmes bija tālredzība (nēsājis brilles), viņa acu krāsa bijusi pelēka (pēc: Seiļš 1943: 29). Viņa reģistrācijas lapa Daugavpils cietumā tika aizpildīta 1941. gada 17. jūnijā (pēc: Seiļš 1943: 30), savukārt par arestu ir šāda informācija: *Padūmu vara aizvaduse J. Kindzuli nu saimnieceibas Īlyukstes apr. 1941. g. 14. junijā* (Seiļš 1943: 31). 1965. gadā grāmatu izdevējs

¹ Neskaidrības raisa J. Kindzuļa īstais dzimšanas gads un datums, jo zinātniskajā literatūrā valda pretrunīgi viedokļi. Piemēram, latgaliešu trimdas literatūrvēsturnieks Miķelis Bukšs Čenču Jezupa romāna „Pīters Vylāns” (1967) priekšvārdā par Jāzeņa Kindzuļa dzimšanas gadu uzskata 1888. gada 4. (16.) aprīli (tāpat to akcentē arī Jānis Broks izdevumā „Latgales kultūras darba entuziasti (līdz 1944. gadam)” (1995), kā arī šis datums tiek uzskatīts par īsto Jāņa Paukštes, Annas Rancānes, Ilonas Salcevičas un Irēnas Vilčukas sastādītajā biogrāfiskajā vārdnīcā „Latgales kultūras darbinieki” (2008)), savukārt enciklopēdiskajā izdevumā „Latgaliešu politiķi un politiskās partijas neatkarīgajā Latvijā” (Jēkabsons, Ščerbinskis 2006) atrodams, ka Jezups Kindzuļs ir dzimis 1883. gada 23. martā. Donāts Latkovskis jau 1942. g. laikrakstā „Rēzeknes Ziņas” pauž uzskatu, ka J. Kindzuļs dzimis 1883. gadā (Latkovskis 1942: 3). Iespējams, ka šī nekonsekvence ir radusies pat J. Kindzuļa dzīves laikā, respektīvi, 1929. gadā tiek izdota „Latvijas darbinieku galerija (1918–1928)”, kur, raksturojot Jezupa Kindzuļa dzīves gājumu, minēts 1883. gads (Krodgers 1929: 57). Kādēļ šāda situācija radusies, nav skaidrs, iespējams, ka tā ir bijusi neapzināta kļūdišanās. Var izteikt pieņēmumu, ka šādu dzīves datu sagrozīšanu var būt ietekmējušas J. Kindzuļa politiskās gaitas vai ambīcijas. Raksta autore uzskata, ka īstenais J. Kindzuļa dzimšanas gads ir 1888. gads, uz ko norāda publicētie Daugavpils cietuma dokumenti V. Seiles izdevumā „Latgolas aizvastu preses darbinīku piemiņas izstōde 1943. g. nu 2.–10. junijam Daugavpilī, Kr. Valdemara īlā 36” (Seiļš 1943: 29–30).

un rakstnieks V. Lōcis atklāj: *Kod 1941. gada 27. jūnijā 3 stundēs pēc pusnaktīm nu sovas paslēptuves redzēju dzanūt cīturnīkus uz Rēzeknes pusi pa Daugovpiļš 18. novembra īlu, tod vērūs, ka varbut iraudzeišu un pazeišu Jezupu Kindzuli, bet tō navarēju, jo muna paslēptuve beja zamu un es varēju redzēt cīturnīkus tikai leidz pusei* (Lōcis 1965: 27). Savā dienasgrāmatā V. Lōcis atklāj, ka 1941. gada 26. jūnijā karadarbība sasniedza Daugavpili (Lōcis 64), un *jūlijā Daugovpiļš cītuma pogolmā izroka cītumā nūslapkavōtūs (..) meklēju [Vladislavs Lōcis – L.P.] storp tim Jezupu Kindzuli. Myrūnim varēja tuvōtīs tikai ar slapnu mutauteņu pōrklōtu seju. Sajēmu dūšu un apsaveru vysus. (..) Bet Jezupa Kindzuļa storp jim nabeja. (..) Kur ir jō atdusas vīta, kur ir Čenču Jezupa kops, tō mes nazynim* (Lōcis 2009: 66). Spriežot pēc augstākminētā, J. Kindzuļš tika apcietināts 1941. gada 14. jūnijā, pratināts līdz 17. jūnijam, savukārt gājis bojā, hipotētiski var pieņemt, ap 20.–30. jūniju. Jūlija Terēze Rogožina atklāj: *Krystamōte Jadvīga Kindzule meklēja sovu veiru Jezupu Kindzuli Daugovpiļš cītuma teritorejā kūpā ar kaiminīni, jo viņa poša nabeja spējeiga. Apsaverūt nūmūceitūs, kas tur atsaroda, pēc apgērba un cytom pazemiem, sovu veiru Jezupu Kindzuli naatroda, tikai dabōja papeirus ar fotokarteņom un pērstu nūspīdumim. (..) Jezupu Kindzuli nikur navarēja atrast – ni cītumā pi nūmūceitim, ni kaidā izsyutejuma nūmetnē* (Rogožina 2005: 194–195). Par spīti tam, ka J. Kindzuļš bija uzskatāms par „pretpadomju elementu”, viņa sieva staļinisma laikā (20. gs. 40. gadu nogalē un 50. gadu sākumā) strādāja Raudas skolas filiālē – *Zīdeņu skūlā, [kur] jei mōceja krīvu volūdu un dzīdōšonu* (Rogožina 2005: 194). Pēc Astrīdas Švirkstas-Petaško atmiņām J. Kindzuļa dēls Andrejs (Andrivs) it kā ir gājis bojā, noslīkstot kuģa bombardēšanas laikā, savukārt vecākais dēls Česlavs Otrā pasaules kara laikā uzturējies Rīgā (pēc: Švirksta-Petaško 2005: 191). Dīvaini ir tas, ka par J. Kindzuli kā padomju varas represēto un/ vai deportēto personu nav nekādu dokumentu Latvijas Valsts arhīvā.

Līdz šim Čenču Jezupa romāna „Pīters Vylāns” izpēte ir bijusi vien fragmentāra – tai ir pievērsta uzmanība literatūrvēsturnieka M. Bukša monumentālajā darbā „Latgaļu literatūras vēsture” (1957), viņa priekšvārdā romānam „Pīters Vylāns” (1967) un literatūrzinātnieces Ilonas Salcevičas pētījumā „Gadsimts latgaliešu prozā un lugu rakstniecībā: 1904–2004” (2005). Savas pārdomas par šo romānu pauž arī Oskars Seiksts esejā „Čenču Jezups. Cik tautiskuo pozitivismā ir „Pīterī Vylānā”?” grāmatā „Pagrauda” (1999). Šajos pētījumos un apcerējumos lielākoties tiek vērtēta romāna nozīme, tā iespajds latgaliešu pašapziņas veidošanā, maz uzmanības veltot pašam autoram, iespējams, autobiogrāfiskajām romāna iezīmēm. Rodas iespajds, ka J. Kindzuļš ir radījis romānu, kas dzīvo savu dzīvi, atstājot aizmirstībā pašu autoru. Pētījuma mērķis ir „atkodēt” J. Kindzuļa inspirācijas faktorus, kas ļautu gūt plašāku priekšstatu par romāna autora dzīvi un pasaules uzskatu.

Inspirācija literatūrzinātnē ir visu to iespajdu summa, kuru ietekmē ārējie stimulatori, kas, „izlaužoties” caur subjektīvo autora „es”, realizējas daiļrades procesā un rezultātā rada māksliniecisku tekstu (Lukaševičs 2007: 5). Rakstnieks ir teksta radītājs, kas rada savu pasauli, par izejas punktu nosakot paša pieredzi.

Svarīgi ir tas, ka prozas teksta inspirācija ir evolucionārs daudzaktu daiļdarbs, kurā inspirācijas un to realizācijas uzslāņojas un nomaina cita citu, dažreiz pat anihilējoties; laika izpratnē tas ir daudzpakāpju process, kas nav uztverams vai realizējams vienā mirklī (Lukaševičs 2007: 9). No tā izriet, ka dažādā pieredze, ko J. Kindzuļš ir uzkrājis, tiek sublimēta daudzšķautņainā, „kārtu kārtām” izveidotā stāstījumā, kam ir *papildu patiesības jeb vēsturiskās patiesības ilūzija, kam piešķirta kāda papildus nozīme* (Kolmane 1994: 147). To, kā norisinājies darbs pie romāna „Pīters Vylāns” atklāj V. Lōcis savās atmiņās par autoru: *Brauču ari pi jō uz laukim Laucesā* [1939. gadā – L. P.]. *Tur nūsaskaidrōja, ka jys romanu jau roksta vairōkus godus. Tys vairōk asūt nūtīcs pavasarūs, vosorā un rudinī. Parostō kōrteiba, ka jys strōdōjis uz laukim, seviški pi aršonys, vysu seiki pōrdzeivōjis un pōrdūmōjis un tod cikom zyrgs ir ēdis auzas voi pyutīs jys asūt rakstejis* (Lōcis 1965: 26). No minētā citāta var secināt, ka J. Kindzuli ir ietekmējuši dabas estētiskie iespaidi, kas, savijoties ar darbiem lauku sētā, ir radījuši augsni romāna idejas un plāna tapšanai vispirms rakstnieka galvā un tikai pēc tam „uz papīra”. Jāpiebilst, ka tāpat kā pašam V. Lōcim, arī J. Kindzuļam bija ideja par romānu trijās daļās, no kurām „Pīters Vylāns” būtu pirmais romāns triloģijā ar „atvērtajām beigām” (Lōcis 1965: 26), taču diemžēl šiem plāniem nebija lemts tikt īstenotiem padomju okupācijas dēļ.

Īpatnēji ir tas, ka J. Kindzuļš savu romānu rakstīja paslepeni un vēlējās saglabāt anonimitāti (Lōcis 1965: 26). Bailes no sabiedrības kritikas vai neizpratnes, iespējams, varēja būt saistītas ar J. Kindzuļa iesaistīšanu Latgales lauksaimniecības biedrību savienības naudas iztrūkuma skandālā. 1933. gadā viņš kā šī biroja vadītājs un atbildīgā persona tika ievietots cietumā par 8000 latu iztrūkumu biroja kasē (Tērauds 1933: 3), taču galu galā tika attaisnots un sodīts ar 5 mēnešiem ieslodzījumā (Grīns 1934: 3), savukārt 1934. gada nogalē viņš tika atjaunots šīs organizācijas sastāvā vairs gan ne kā tās vadītājs, bet gan kā sekretārs (Dzenītis 1934: 4). Šajā laikā tika pievērsta uzmanība arī viņa personīgajai dzīvei. 1933. gada aprīlī laikrakstā „Latgales Ziņas” tika publicēts raksts par viņa ārļaulības sakaru ar kādu Lauksaimniecības savienību biedrības darbinieci, kas apzagusi savu iepriekšējo darba devēju kapteini B. un slēpusies pie Kindzuļa, būdama grūtniecības stāvoklī (Tērauds 1933: 4). Visticamāk, ka šī „naudas skandāla”, tiesas, soda izciešanas un valsts politiskā kursa maiņas dēļ² viņš ir izbeidzis redaktora darbu periodiskajos izdevumos „Latgolas Zemkūpis” (1925–1935) un „Latgolas lauksaimnīku kalendars” (1924–1935), un ir pievērsies lauksaimniecībai, kas savukārt ļāvusi nobriest idejai par romāna „Pīters Vylāns” rakstīšanu. Atsaucoties uz literatūrzinātnieka Pētera Birkerta ideju par mākslinieka tapšanas gaitu (Birkerts 1925: 76–77), jāizsaka pieņēmums, ka šie notikumi un šķietamie sociālie (reputācijas, pienākumu) zaudējumi bija Čencu Jezupa „laimīgā nejaušība”, kas ļāva viņam sevi realizēt latgaliešu rakstniecībā. 1905. gada revolūcijas apspiešana Latgales teritorijā romānā „Pīters Vylāns” tiek atainota kā vērsšanās pret potenciālajiem revolucionāriem – studentiem, progresīvo

² Pēc 1934. gada 15. maija Kārļa Ulmaņa apvērsuma daudzi periodiskie izdevumi tika slēgti vai tie izbeidza savu darbību.

sabiedrības daļu un zemniekiem, kas ir opozīcijā oficiāli piekoptajai rusifikācijas politikai. Ņemot vērā faktu, ka romāns ir tapis laika posmā pēc 1935. gada, tad 1905. gada revolūcijas „atveides” principi sakrīt ar K. Ulmaņa kultūrpolitiku, kuras pamatā bija cīņas par latvietību aktualizēšana un latviskās pašapziņas stiprināšana, akcentējot, ka *latgalietis ir konkrētā reģiona latvietis, līdzīgi Kurzemes vai Vidzemes latvietim* (Hanovs, Tēraudkalns 2012: 102) Pīters Vylāns par sevi un savu lomu revolūcijā saka tā: *Vajadzēja pošam peļņeit maizi, ar kū iztikt, vajadzēja mōceitīs, bet golvonais, – es, kai ari cyti latvīši – studenti, vysu breivū un pat nabreivū laiku, atlycynōju nacionalam dorbam, kurs nūrītēja gon legali, gon nalegali, slēpūtīs nu uzraudzeibas īstōdem* (Čenču Jezups 1967: 18).³

Jāakcentē, ka *literārie tēli ir rakstnieka apziņas un zemapziņas radīti, un tie ietver gan rakstnieka interpretāciju par neizzināmo, gan pašu noslēpumu. Literārajos tēlos abi šie aspekti kļūst uzskatāmi, vispirms kā jau noteikts priekšstats par pasaules uzbūvi, tās laika un telpas veidojumu un par cilvēka vietu un lomu tajā* (Rožkalne 1999: 14). Krievijas impērijas iekšpolitikas absurdā dominante (rusifikācija, birokrātija, karjerisms kā dzīves norma) cilvēka pašapziņas veidošanā un tās pazemojošā ietekme uz latgaliešu pašapziņu ir manāma tādos romāna tēlos kā Stefa („čaba”, turīga latgaliešu zemnieka meita, kas pakļaujas pārpoļošanās ietekmei), Vera Semjonova (pristava sieva, kas ir pārkrievojusies latgalieša meita), poručīks Meikuls Stumbris (iedomājas, ka ir latviešu virsaiša pēcnācējs, karjerists, J. Kindzuļš šo tēlu izmanto, lai ironizētu par K. Ulmaņa ideoloģijas uzspiestajām normām un „seno latvietiskumu”), sādžinieks Buks (pašlabuma meklētājs, kas ir gatavs nodot paša pārstāvēto sociālo grupu – zemniekus). Iespējams, ka šādu tipizētu tēlu rašanos ietekmēja J. Kindzuļa piedzīvotais un novērotais gan Pēterburgā, kur viņš bija ieradies pēc 1900. gada, mācīdamies Pēterburgas 6. ģimnāzijā (Salceviča 2008: 252), gan viņa pieredzētais multietniskajā Daugavpilī, kur līdztekus latviešiem dzīvoja tādas minoritātes kā baltkrievi, poļi, lietuvieši, ebreji, krievi u. c.

Zemnieki kā sociālā grupa dominē romānā „Pīters Vylāns” – gan Pīters Vylāns, gan Sleižu un Dravānu ģimene pieder progresīvajiem zemniekiem, kam ir svarīgi attīstīt zemes apsaimniekošanu un veicināt labklājību. Viens no veidiem, kā to darīt, ir iziešana viensētās, ko aktīvi „propogandē” gan „pirmais zemnieks sādžā” Ontons Sleižs, gan intelektuālais students Pīters Vylāns. Ja Ontons Sleižs to dara praktiski – audzē linus, paplašina „šņores”, vasarāju vietā stāda kartupeļus, sēj dāboliņu, tad Pīters aktualizē pārmaiņu nepieciešamību: *Bet ari kungu laikūs (..) bejuši taidi veči, kuri paragōjuši pasauļa golu, kod zemņikus atbreivōjuši nu vērdzeibas. Jī sprīduši, ka tik zam kunga pōtogas zemņiks var dzeivōt, cytaidi ar sovu golvu jys byušūt pazudis.* (155) Rodas iespaids, ka savu dzīves pieredzi J. Kindzuļš „iekodējis” abos šajos tēlos, jo Pīters Vylāns ir jauns, pārpilns idejām un entuziasma tās realizēt, savukārt Ontons Sleižs ir vīrietis pusmūžā, kam svarīga saimnieciskā attīstība un izaugsme, kas spēs veicināt taustāmu labumu.

Pītera Vylāna tēlā varētu būt atklāta J. Kindzuļa jaunības pieredze līdz 1915.–

³ Turpmāk skaitlīs pēc citāta norādīs lappusi Čenču Jezupa romānā „Pīters Vylāns”.

1916. gadam, kad viņš tika iesaistīts Pirmajā pasaules karā. Tiek uzskatīts, ka J. Kindzuļam akadēmiskās izglītības nav, taču viņš it kā esot studējis Pēterburgā agronomiju, tieslietas (Zeļonka 1993: 7) vai dabas zinātnes (Gailums 1942: 5). *Muzikalos bīdreibys rāmūs F. Kempa beja nūorganizējis jaunōtnes puļcenu Gunkurs. Tō sastōvā beja Ontons Skrynda, Aloizs Trasuns, Ontons Laizāns, Jezups Kindzuļs u. c. Puļceņš pretendēja uz sovu naatkareibu nu bīdreibas, bet tūmār gribēja b-bas pabolstus. Ar laiku puļceņš nūstōja zynomā opozicijā pret bīdreibu un kritizēja tōs darbeibu. Bīdreiba strōdojūt vairōk ar kōjom (dūmōti daņču vokori), nakai dūmojūt par izgleiteibys izplateišonu* (Bukšs 2012: 97). Tāpat kā J. Kindzulim, arī Pīteram Vylānam aktivitātes Krievijas impērijas galvaspilsētā ir daudzveidīgas, un tostarp viņš piedalās kādā izrādē: *Voi na manis dēļ draudūt izjukt nūdūmōtais izreikōjums, kura sagatvōšonai veikti vysi priķšdorbi. Kai tys na reši godōs, ari šymā gadejumā te asūt vainojama kaida aktīru puļceņa jaunkuņdze. Pēc dažim mēginōjumim jei paziņōjuse, ka naspēlēš lugā, cikom par jōs pretspālātōju nabyušūt es, kurs sōkumā ari bejis dūmōts.* (445) Vēlāk J. Kindzuļs vadīja lauksaimniecisko „Drywa” pielikumu, kurā visvairāk rakstījis par lauksaimniecības jautājumiem, kooperāciju, viensētu un sādžu dzīvi, servitūtiem u. c. (pēc: Broks 1995: 126). No 1912. gada līdz Pirmajam pasaules karam viņš ir bijis saistīts ar Baltinavas vai Rekasas krājaizdevu sabiedrību, kas nodarbojusies ar 8000 ha lielās Baltinavas muižas zemes izpirkšanu, un paralēli tam viņš iesaistījies arī Rekovas, Bērzpils un citu jaundibināto lauksaimniecības biedrību darbībā (V. G. 1943: 4, Gailums 1942: 5), kā arī 1914. gada 24. aprīlī ir piedalījies drukas aizlieguma atcelšanas 10 gadu jubilejā Rēzeknē, kur spēlējis advokāta lomu izrādē „Pi advokata” (pēc: Bukšs 2012: 117). Bijis viens no populārākajiem tā laika Latgales sabiedriskajiem darbiniekiem – ticis ievēlēts *Latgaļu paleidzeibys bīdreibā karā cītušim* valdē (1915. gada 28. augustā) ar 70 balsīm no 111 (salīdzinājumam: Kazimiram Skryndam un Fraņčam Kempam bija 79) (pēc: Bukšs 2012: 191). Ir sevi realizējis arī pedagoģiskajā darbā – 1919. gadā bijis Rēzeknes Tirdzniecības skolas direktors un skolotājs (Paukste, Rancāne, Salceviča, Vilčuka 2008: 253). Viņa pedagoģiskie novērojumi un pieredze, šķiet, veido Pītera Vylāna tēla ideālistisko „nokrāsu”, respektīvi, viņš ir gatavs riskēt un upurēt sevi izglītības vārdā. Var izteikt pieņēmumu, ka 1905.–1907. g. revolūcijas,⁴ atveidi inspirē arī lielnieku „gaitas” Rēzeknē, kas, ņemot vērā cilvēka atmiņas specifiku (jaunībā gūtie iespaidi pārklājas ar vēlākajiem notikumiem, atmiņa izstumj traumatisko), ir diezgan ticami.

Vēlāk, sākot ar 1920. gadu, J. Kindzuļs sevi realizē politikā, tostarp, LR periodā viņš ir darbojies Latgales zemnieku partijā, ir bijis pat Iekšlietu vai Zemkopības Ministra biedrs⁵ (Jēkobsons, Ščerbinskis 2006: 76, V.G. 1943: 4), piedalījies Latgales Demokrātiskās zemnieku apvienības dibināšanā, bijis Latgales Zemnieku progresīvās apvienības Daugavpils nodaļas valdes priekšsēdētājs. (Jākobsons, Ščerbinskis 2006: 76–77) Savā saimniecībā Ilūkstes apriņķa Laucesas pagasta Pelēkos esot sācis

⁴ Raksta autore uzskata, ka atbilstošāk būtu lietot šo apzīmējumu, pēc: Apine, Ilga. (2005). *1905.–1907.gada revolūcija Latvijā un latviešu sociāldemokrāti*. Rīga: Zelta grauds.

⁵ Periodikā un uzzīņu literatūrā ir sastopamas abas versijas.

saimniekot 1922. gadā, un jau 1927. gadā Latgales apgabala izstādē viņš ieguvīs trīs godalgas – par sakņkopību, pilēm un kūts būvniecību (Zelņonka 1993), savukārt 1940. gadā saimniecība bija 60 ha liela (pēc: Švirksta-Petaško 2004: 190), un tajā tika attīstīta putnkopība (Vecozols 1940: 3). Ja meklē paralēles ar romānu, tad var pieņemt, ka Ontons Sleižs ir Čenču Jezupa *alter ego*, un šāda paraugzemnieka tēla esamība romānā atbilst pozitīvisma virzienam latgaliešu literatūrā, aktualizējot zemes un zemnieka tēla glificēšanu, izglītotā zemnieka savdabīgo pasaules uztveri (pēc: Šuplinska 2009: 251–252).

Paralelitāti ar J. Kindzuļa dzīvi var atklāt arī attiecību tēlojumā romānā. Ir zināms, ka viņam ir bijušas trīs sievas: pirmās sievas vārds nav zināms (var izteikt hipotēzi, ka abu laulība notikusi līdz 1919. gada 1. jūnijam⁶), otrā sieva ir bijusi Hortenzija Kindzule (dz. Dārdedze, laulības notikušas ap 1920.–1921. gadu⁷), savukārt trešā sieva – Jadvīga Kondrāte, ar kuru laulības noslēgtas līdz 1933. gadam. (Strazdiņš, Tiltiņš 1932: 3) Viņš bija zaudējis gan pirmo, gan otro sievu pēc savu dēlu dzimšanas (Švirksta-Petaško 2004: 192). Ir zināms, ka H. Kindzule nomira 1925. gada 27. martā Daugavpils Sarkanā Krusta slimnīcā, atstājama vīram dēlu Andriņu Jēkabu (Strazdiņš, Kangurs 1933: 2), kas varētu būt dzimis ap 1922. gadu. (Šlosbergs, Zankevics 1929: 2) Romānā „Pīters Vylāns” ir divi spilgti sieviešu tēli Elvira un Stefa. Tieši Elviras tēlā var redzēt atsevišķus saskares punktus ar J. Kindzuļa otrās sievas samērā skopo biogrāfiju. Pirmkārt, tas atklājas faktā, ka abas ir pārnovadu latvietes, luterticīgās. Otrkārt, abas neārstējami sirgst un mirst agrā jaunībā: *Elvira gryb kū saceit, bet ilgstūšais kōss naļau. Komonōs vīns pret ūtru sādādami, mes runojam. Gondreiž byutu jōpītur jōs golva, kod jū sōc rausteit ilgstūšais kōss kai krampi.* (66) Diloņa jeb plaušu tuberkulozes slimības gaitu Čenču Jezups apraksta šādi: *Vaigi ikrytuši, bōli; līkās, nav tymūs nivīna ašņa pilīņa. Kai voska veidōtas izaver jōs rūkas. Un jōs stōvs taidš mozeņš, sakritis, kai cylvāka āna. Jōs sejas pantu konturas pījam arvīnu osōku veidōjumu. Aiz bōlōs, caurspeideigōs, plōnōs ōdas kai nūdaleitas var redzēt golvas kausa formas.* (236)

Jadvīga Kindzule ir dzimusi 1899. gada Mērdzenes pagastā (Norvelis, Bakšs 1938: 8), no 1921. līdz 1925. gadam studējusi Latvijas Universitātes Filoloģijas un un filozofijas fakultātē pedagoģiju, taču studijas nav pabeigtas, (LU studentu datu bāze 2009–2010: 5131) 20. gs. 20. gados darbojusies *Latgalīšu Kultūrys veicinuošonys bīdreibys* valdē, 30. gados viņa strādāja Laukežu pamatskolā un dzīvoja kādā no Kalkūnes muižas saimniecības ēkā iekārtotajiem dzīvokļiem (Švirksta-Petaško 2004:

⁶ Informācija pieejama Latvijas Universitātes studentu datu bāzē, šajā datumā Rēzeknē dzimis viņa pirmais dēls Česlavs, <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=1&kods=2&rinda=0&uzvards=kindzul&vards=&dzimg=&dzim=&fakultate=&matrikula=&lieta=&gads=&apraksts=>

⁷ Turpat atrodama informācija, ka Hortenzija Kindzule (dz. Dārdedze, Preiļu pagastā, luterticīgā) 1913. gadā ir absolvējusi Daugavpils A. Savickas privāto sieviešu vidusskolu, savukārt 1921. gadā uzsākusi medicīnas studijas, kas nav pabeigtas, <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=1&kods=1&rinda=0&uzvards=kindzul&vards=&dzimg=&dzim=&fakultate=&matrikula=&lieta=&gads=&apraksts=>

190–191). J. Kindzules ārējais izskats tiek raksturots šādi: tumši mati, gludi saglausts matu sakārtojums (matus pina bizēs un zem pakauša sasprauda ar matadatām), jaunavīgi zilās acis ar vēriņu, visu redzošu un saprotošu skatienu (Švirksta-Petaško 2004: 192) Savukārt Stefa romānā: *Tei ir jauna meitine, jai varātu byut ap 19 godim, augumā – vērs videja; tymsi bryunim motim; sōrtu, nadaudz īgaronu, piļņeigu seju; dzeivu, ļūti maineigu sejas izteiksmi; zylom, namīreigom, viļteigi škeļmeigom acim, kuras, likās, gon nu pīres gotovas izlēkt, gon nūsaslēpt dziļumā, tikkū saradzamas palīk, gon atklōtas un skaidras kai rōmō, dzidrō azara yudini.* (80) Arī Stefa ir skolotāja, palīgs Pīteram Vylānam Čypānu sādžas bērnu brīvprātīgajā un neatļautajā izglītošanas darbā. Abu tēlu savstarpējās attiecības romānā ir sarežģītas, nemierīgas, apdraudētas, jo Pītera Vylāna uzmanību saista Elvira, savukārt Stefa grasās precēties ar cittautieti Grimallo, bet vēlāk par viņas pielūdžēju kļūst virsnieks Meikuls. Romānā tiek aktualizēta vīrieša spēja mīlēt vienreiz (īstā mīlestība ir Pītera Vylāna jūtas pret Stefu) iepretim sievietes „svaidīgajam” noskaņojumam.

J. Kindzuļš romānā „Pīters Vylāns” ir „paslēpis” vēl vienu savas dzīves traģisko šķautni – trīsgadīgās meitiņas Mārītes nāvi (Rogožina 2004: 194). Romānā trīsgadīgā meitiņa ir Ontona Sleiža ģimenes jaunākā atvasīte, ar kuru Pīters Vylāns spēlējas (344), taču tad viņa saslimst: *Īpriķšejas divas dīnas jei beja paslyma, bet vēl turējōs uz kōjom. Šudiņ vajadzēja nūguldeit gultā, pi kuras es atsasāstu. Ar sovom obejom meitine sajam munu rūku un klusādama ilgi tur, izteiksmeigas, skaidras acteņas maņ pīvārsuse. Navaru nūsaturēt, osoras saskrīn acīs. – Naraudi! – maigi, klusi mūrnoņ meitine. – Paaugšu lelōka un es tevi žālōšu.* (462–463) Mazā meitene ir kā dzīvības turpinājums: *Uzmaneigi nūguldu gultā, apsadzu un vāroju jaunū dzeiveibas osnu. Kas tu byusi pēc divdesmit godim? Kaidus ceļus staigōsi, kaidam Dīvam ticēsi, kaidus bārnus poša auklēsi?* (344) Aktualizētie retoriskie jautājumi norāda, ka J. Kindzuļš ir domājis par sava bērna iespējamo dzīvi un pieaugšanu, kas diemžēl nav bijusi iespējama.

Ņemot vērā to, ka J. Kindzuļš nav par sevi atstājis citas personiskas liecības kā tikai romānu „Pīters Vylāns”, nav iespējams noskaidrot, kādas kultūras jomas vai parādības ir bijušas viņa interešu lokā. Literāro un kultūras inspirācijas faktoru rekonstrukcija ir iespējama vien, ja par izejas punktu tiek izmantots romāns „Pīters Vylāns”, proti, autobiogrāfiskums, kas ir attiecināts uz autoru ārpusliterārās inspirācijas faktoros, tiek meklēts arī viņa attieksmē pret literāro un kultūras izpratni.

Pirmkārt, var nojaust, ka tāpat kā Pīteram romānā, tā J. Kindzuļam dzīvē ir svarīga etniskā piederība, latgaliskā pašapziņa, kas lielā mērā tiek prezentēta ar katolicismam raksturīgiem elementiem. To pierāda: 1) rituālu atveide (Elviras kā luterticīgās pāriešana katolīcībā: *Es grybu tyvōk pi Dīva, kurs tovu dzeivis ceļu vadejis, lai kaut es tyvōtūs tovam styprumam un mīram* (302–303), mirušās jaunavas Elviras ietērpšana baltā tērpā un viņas izvadīšana pie Dieva: *Jōs boltais tārps kai kōzu tārps labi pīstōv. Celīs, celīs, Elvira! Na bērū dzīsmi „Myužeigu dusēšonu” mes dzīdōsim, bet kōzu dzīsmi „Atej, Svāts Gors!” Celīs, lai liksmōtu un dzeives prīcas kausu dzartu.* (372)), 2) lūgšanu atainojums: *Naškeistais ir īkārdynōjis mani, – kotru*

vārdu uzsverūt, baigi, skumeigi, dziļā pazemeībā skaņ lyugšona, – un es asu grākōjis, Kungs pret Tevi, pret cytim cylvākim un pret pošu sevi. Muna vaiņa, muna vaiņa, muna vaiņa! Sovu vaigu arvīnu pret mani pagrīz, Kungs, lai Tova gaišuma speidumā tyktu atpesteita muna dvēsele nu našķeistō gora timseibas un kārdynōjumim! (373), 3) vairākkārt tiek aktualizēta Dieva dziesmu dziedāšana: *Tagad uz beigom i Dīvam gūdu parōdeisim, i par nūmyrušōs dvēseli palyugsim! Jei īsōc „Nu dzilīnes uz tevīm saucam”.* Kai ar rūku nūsauceita agrōkō, pōrgaļveigō jautreiba, vysi iz reizes it kai pōrsavārtuši: koncentreiti, sakūpōti sevī, dzīd nu atmiņas. (..) *Tyuleņ pēc šōs psalmes Stefa gluži nagaideiti, naapsarunōjuse īsōc svātōs Jaunovas pateiceibas himnu „Teic, muna dvēsele, Kungu!”.* (357) Katolicisma elementu dominante un sevis identificēšana ar tiem aktualizē etnisko piederību. Romānā ir uzskaitītas šādas Dieva dziesmas: „Kunga eņģeļs”, „Myužeigu dusēšonu”, „Esi pasveicynōta”, „Zam tova patvāruma” (353), psalme „Nu dzilīnes uz tevīm saucam”, Svātuos Jaunovys pateiceibas himna „Teic, muna dvēsele, Kungu!”, „Zam tova patvāruma”, „Kunga eņģeļs” (357–358).

Otrkārt, latgaliešu literārajā tradīcijā ir tipisks katolicisma un pagānisma tradīciju savijums (sinkrētisms). Seno tradīciju zināšanas pauž tādi romāna tēli kā Madaļa, Stefa, Dravānu māte, taču visspilgtāk to atklāj Pīters Vylāns, kurš: 1) pārraksta folkloru („kōrkla dzīsmes”), skaidrojot, ka tā ir latgaliešu valodas, kultūras bagātība: *Ari tautas dzīsmēs par dzeivū mōmuleņu nav tik daudz un tik labi pasaceits, cik vajadzātu. Vairōk tamōs pasaceits par myrušū, kod bōrineite tū apraud.* (144), 2) informē lasītāju par vakarēšanas tradīciju: *Dreiži vīn sanōk i pōrejī, puiši un meitas, kūpā ap 20 cylvāku. Taipat lyudz Stefu, lai padzīzūt.* (..) *Sōkumā nadrūši, bet vālōk arvīnu drūšōk lūka šū dzīsmi klōtasūši. Sōc rysynōtīs dzīsmu komuleits, ari bārni valk leidza.* (..) *Pēc tam otkon vysi kerās pi dzīsmem, pi apdzīdōšonas. Meitas matās puišim cakulūs (pagaidom tik ar dzīsmem), puiši napalīk porodā.* (..) *Sōcās meikles un mēles asynōšona.* (..) *Verās vaļā un raisōs puišu un meitu volūdas veikleiba, prōtu attapeiba un izveiceiba, cikom otkon pōrīt pi cyta, pi kūpeigas dzīdōšonas.* (354–356), 3) atklāj, viņaprāt, populārākās latgaliešu tautasdziesmas: „Trejs jaunas meitas”, „Lubōneņ i, ezereņ i”, „Oi, agri, agri”, „Pūri, pūri”, „Dzīdōj’ tautu teirumā”, „Sauleit tecēj”, „Lobs ar lobu”, „Tōli dzeivoj”.

Treškārt, ir noprotams, ka J. Kindzuļs savas dzīves laikā ir iepazinis arī Eiropas kultūru: 1) vairākkārt tiek minēti tādi daiļliteratūras rakstnieki kā *Tolstojs, Dostojevskis, Gēte, Čehovs* (66, 275) un atklātas Pītera Vylāna valodu zināšanas: poļu, latīņu, sengrieķu (352, 285), 2) nozīmīga ir mūzika un muzikalitāte, aktualizējot kora dziedāšanas tradīcijas bēres (423–424), savas zināšanas par dziedātāju balsīm, minot, ka Ontonom ir baritons, savukārt Teklei – soprāns (352–353), kā arī aprakstot klavierspēli: pristava sieva Vera Semjonova kā vingrinājumu spēlē maršu, kam seko poļu 19. gs. komponista Friderika Francišeka Šopēna neprecizēts daiļdarbs un visbeidzot „Stabat mater” un divas tautasdziesmas, kas Pītera Vylāna prātā uzbur dažādas ainavas (piemēram, *Munom gora acim it kai debesis atsaver, jyutu, ka na technika, na pērsti vīn, bet poša dvēsele voda šōs skaņas,* 285), 3) vērtējot sakrālo

arhitektūru, ataino Čypānu sādžas baznīcu: *Gleita izaskota šei bazneica, gleitōka par myusu draudzis bazneicu. Mēģinoju izprast, nūskaidrēt, kai panōkta tik piļņeiga un saskaņōta bazneicas apgaismōšona, kas poša pa sevim roda svineigu, bet reizē ari prīceigu, pateikamu nūskaņojumu. (..) Lels mōkslinīks te ir strōdōjis un veidōjis. Šymā apgaismojumā, kas pauž na smogu, dryumu, bet pacylojūšu misticismu, navar maneit baigōs nūspīsteibas, te volda prīcys apgorōteiba. (58)*

Neskatoties uz to, ka šie literārie un kultūras inspirācijas faktori romānā ir sastopami fragmentāri un, iespējams, pat „aiz matiem pievilkti”, jāatzīst, ka nacionālais savijas ar eiropisko (latgaliešu tautasdziesmas un F. F. Šopēna daiļrade, latīņu un sengrieķu valodas zināšanas), muzikalitāte un skaņas dominante – ar cilvēka apcerēm klusumā (Elviras bēres, Veras Semjonovas klavierspēle).

Skopās liecības par J. Kindzuļa dzīvi liek domāt, ka romāns „Pīters Vylāns” ir tapis pēc 1935. gada, uzslāņojoties dažādajām romāna autora dzīves pieredzēm. Īpaši tas manāms tēlu sistēmas veidojumā, noteiktas autobiogrāfiskuma iezīmes ir vērojamas Pīters Vylāna un Ontona Sleiža tēlos, savukārt J. Kindzuļa dzīvesbiedres pavīd gan Stefas (J. Kondrāte), gan Elviras (H. Kindzule u. c.) tēlā. Literārās un kultūras inspirācijas faktori sakņojas etniskajā identitātē, tās sinkrētismā ar katolicismu, kā arī Eiropas kultūras klasisko vērtību iepazīšanā – daiļliteratūra, mūzika un arhitektūra.

Nenoliedzama ir arī K. Ulmaņa ideoloģijas ietekme, kas sekmēja pozitīvisma tradīciju izpausmi romānā. Formāli J. Kindzuļš glorificē vērtības, kas kļuva aktuālas pēc 1934. gada – zemi, saimnieku un vienotību. Viņš ataino Latgales latviešus 1905.–1907. g. revolūcijas laikā, taču faktiski viņš arī izsmej un kritizē „pārlatviskošanos” tikpat lielā mērā kā „pārkrievošanos”. Šī ārējā samierināšanās un režīma pieņemšana ir vien forma tam dumpim, kas mīt dziļāk. Iespējams, ka J. Kindzuļš kā personība un sabiedriskais darbinieks nebija gatavs un nevarēja kļūt par dumpinieku, taču viņa radītais Pīters Vylāns šo opozicionāro dzīves uztveri izvērsš, padara to par savas esības saturu, kas rod piepildījumu nelegālajā izglītošanas darbā un tieksmē pēc zināšanām, kas rodamas vien ārpus Latgales.

LITERATŪRA

- Birkerts, Pēteris (1925). Daiļradīšanas psiholoģija. Bebre, Rita. (sast., 2008). *Daiļrades psiholoģija Latvijā*. Rīga: Valters un Rapa. 61–93.
- Broks, Jānis. (1995). *Latgales kultūras darba entuziasti (līdz 1944.gadam)*. Rīga: Rīgas Metropopolijas kūrīja. 125–127.
- Bukšs, Mikelis (2012). *Latgaļu atmūda*. Rēzekne: Latgolas Kultūras centra izdevnīceiba.
- Bukšs, Mikelis (1967). Jezups Kindzuļš un jō dorbs myusu tautas dryvā. Čenču Jezups. (1967). *Pīters Vylāns*. Minhene: Latgaļu izdevnīceiba. 5–13.
- Bukšs, Mikelis (1957). *Latgaļu literaturas vēsture*. [Minhene]: P/S Latgaļu izdevnīceiba.
- Čenču Jezups (1967). *Pīters Vylāns*. Minhene: Latgaļu izdevnīceiba.
- Dzenītis, K[ārlis] (red., 1934). Latg. lauks. b. S–bas jaunā valde. *Latgales Vēstnesis*, 6.
- Gailums, V. (1942). 30 gadi no pirmās sabiedriskās darbības Baltinavā. *Rēzeknes Ziņas* 15.
- Grīns, Aleksandrs Jēkabs (red., 1934). Sodīti svešas naudas izšķērdētāji. *Rīts* 58.
- G., V.⁸ (1943). Jezupu Kindzuli pieminot. *Daugavas Vēstnesis* 137.

⁸ Iespējams, raksta autore ir Galvanovska Valērija.

- Zeļonka, Jezups (1993). Naatzeits zynuotņū doktors un mūcekļis. *Mōras Zeme* 15 (28).
- Hanovs, Deniss, Tēraudkalns, Valdis (2012). *Laiks, telpa, vadonis: autoritārisma kultūra Latvijā*. Rīga: Zinātne.
- Jēkabsons, Ēriks, Ščerbinskis, Valters (sast., 2006). *Latgaliešu politiķi un politiskās partijas neatkarīgajā Latvijā*. Rīga: Jumava.
- Kolmanē, Ieva (1994). Biogrāfijas un blakus žanru filosofiskie aspekti. *Karogs* 4. 137–150.
- Kroders, Pauls (red., 1929). *Latvijas darbinieku galerija 1918–1920*. Rīga: Grāmatu Draugs. 57–58.
- Latkovskis, Donats (1942). Golgatas ceļu aizgājušielatgales rakstnieki: Jezups Kindzulis. *Rēzeknes Ziņas* 1.
- Lōcis, Vladislavs (1965). Čenču Jezups. *Dzeive* 69. 26–27.
- Lukaševičs, Valentīns (2007). Teksta (poēzijas) inspirācija un bicepcija. Lukaševičs, Valentīns, Mīckeviča, Silvija, Sokolova, Inga. (2007). *Aktuāli literatūras teorijas jautājumi*. Rīga: LVAVA. 5–10.
- LU studentu datu bāze. *Studenta kartiņa*. (2009–2010). Česlavs Kindzulis. F. 7427, Nr. 20965, 26 lp. <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=1&kods=1&rinda=0&uzvards=kindzulis&vars=&dzim=&dzim=&fakultate=&matrikula=&lieta=&gads=&apraksts=>, sk. 05.12.2016.
- LU studentu datu bāze. *Studenta kartiņa*. (2009–2010). Hortenzija Kindzule F. 7427, Nr. 4323., 6 lp. <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=1&kods=1&rinda=0&uzvards=kindzulis&vars=&dzim=&dzim=&fakultate=&matrikula=&lieta=&gads=&apraksts=>, sk. 05.12.2016.
- LU studentu datu bāze. *Studenta kartiņa*. (2009–2010). Jadviga Kondrate F. 7427, Nr. 5131, 19 lp. <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=1&kods=2&rinda=0&uzvards=konndr&vars=&dzim=&dzim=&fakultate=&matrikula=&lieta=&gads=&apraksts=>, sk. 05.12.2016.
- Norvelis, J., Bakšs (1938.) Tiesu sludinājumi. Grīvas iecirkņa mirtiesnesis. *Valdības Vēstnesis* 24.
- Paukste, Jānis, Rancāne, Anna, Salceviča, Ilona, Vilčuka, Irēna (sast., 2008). *Latgales kultūras darbinieki: biogrāfiska vārdnīca* 1. Rīga: Jumava. 252–254.
- Rožkalne, Anita (1999). *Poētiskā anatomija: fantāzija par neizzināmo Gundegas Repšes prozā*. Rīga: Pētergailis.
- Rogožina, Jūlija Terēze (2004). Par Kindzuļu gimini. Elksnis, Juoņs, Unda, Valentīna (sast., 2004). *Tāvu zemes kalendars 2005*. Rēzekne: Latgolas Kultūras centra izdevnīceiba. 193–195.
- Salceviča, Ilona (2005). *Gadsimts latgaliešu prozā un lugu rakstniecībā: 1904–2004*. Rīga: Zinātne.
- Seiksts, Oskars (1999). Čenču Jezups. Cik tautiskuo pozitivismā ir „Pīterī Vylānā”? *Pagrauda: jaunūs autoru kūpkrūojums*. Rēzekne: Latgolas Kultūrascentra izdevnīceiba. 157–160.
- Seile, Valērija (1943). *Latgolas aizvastū preses darbinīku pīmiņas izstōde 1943. g. nu 2.–10. junijam Daugavpilī, Kr. Valdemara ilā 36*. Daugavpils: Vladislava Lōča izdevnīceiba. 29–31.
- Strazdiņš, A., Tiltiņš, J. (1932). Tiesu sludinājumi. Latgales apgabalt. 1. civilnodaļa. *Valdības Vēstnesis* 241.
- Strazdiņš, A., Kangurs, K. (1933). Tiesu sludinājumi. Latgales apgabalt. 1. civilnodaļa. *Valdības Vēstnesis* 271.
- Šlosbergs, Kr., Zankevics, J. (atb. red., 1929). Bērnu nedarbi. Saspridzinājušies zēni.

Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis 313.

Šuplinska, Ilga (2009). „Trymdys Andryvs Jūrdžs” i pozitīvisma tendence literatūrā. Lōcis, Vladislavs (2009). *Dīnasgrōmota* (1940–1945). Varakļōni: Latgaļu sāta. 247–255.

Švirksta-Petaško, Astrīda (2004). Atmiņu myužs. Eļksnis, Juoņs, Unda, Valentīna. (sast., 2004). *Tāvu zemes kalendars 2005*. Rēzekne: Latgolas Kulturas centra izdevnīceiba. 189–193.

Tērauds, K. (1933). Kindzulim neveicas arī „meilastības” frontē. *Latgales Ziņas* 14.

Tērauds, K. (1933). Latgaliešu politiķu „agronoms” Jezups Kindzulis Daugavpils cietumā. *Latgales Ziņas* 8.

Vecozols, Alfrēds (1940). Kaut nu būtu daudz olu, dabūtu naudu! Stāsts par Latgales mājas putniem. *Daugavas Vēstnesis* 63.